

Andrzej Żaki

Cerro Pelon

Informator Archeologiczny : badania 10, 343-344

1976

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

nych z motywami głowy ludzkiej. Większość ich przypomina okazy znalezione tu w roku ubiegłym, niektóre jednak wykazują odchylenia stylizacyjne, szczególnie w partii oczu. Liczne były też kamienie ciosowe z dekoracją geometryczną /od zwykłych nacięć-rytów i żłobków spiralnych aż po złożone półreliefy/ oraz kamienie przypominające moździerze i żarnowy. Z innych znalezisk kamiennych na wzmiankę zasługuje duży topór z ostrzem zbliżonym do kilofa oraz mała prymitywna rzeźba przedstawiająca żabę. Ceramikę reprezentują fragmenty naczyń bez ornamentu tudzież - w niewielkim odsetku - zdobionych metalowymi pasami barwy czerwonej i białej, szeregiem wytłaczanych kółek lub większymi kolistymi otworkami. W wykopie głównym na tzw. placu II natrafiono skupisko węgla ze spalonych gałęzi olchy /*Alnus sp.*, oznacz. prof. H. Bosshard, Zurych i dr I. Brazier, Princes Risborough/.

Wydobyte zabytki ruchome, w tym ciosy architektoniczne z dekoracją plastyczną zdeponowano w Museo de Sitio "Chavimochic" oraz ukryto w wyeksplorowanym wykopie na miejscu.

W sąsiedztwie Ayangay, na górnym Moche, kontynuowano badania ruin osiedli na szczycie Arcalle i Cerro el Toro. Na pierwszym rozpoznano dokładnie zachodnią strefę zabudowy mieszkalnej i odkryto zniszczony grób szkieletowy pod nawisem skalnym, na drugim zaś ujawniono bardzo nikłe ślady domostw w obrębie murów okrężnych na szczycie I: jest to ślad czwartego osiedla satelitarnego, związanego z główną osadą na szczycie Alto el Toro III, wysokość 3555 m.

W dalszym biegu rzeki Moche, koło miejscowości Salpe, odkryto 7 nieznanych dotąd stanowisk, położonych na wierzchołkach wzniesień zwanych: Shamana, Shulgon, Pueblo Viejo vel Cantagallo, Shugar, Cauro, Cerro Grande, Carancalle, Ragache. Są to wszystko ślady osiedli obronnych lub półobronnych, niekiedy z dobrze zachowanymi murami budynków, rytami skalnymi itp.

CERRO PELON

Polskie Badania Archeologiczne
Museo de Sitio "Chavimochic", Instituto Nacional de Cultura w Trujillo

Badania prowadził prof. dr Andrzej Żaki. Piąty sezon badań. Osiedle eponimiczne kultury Pelón /epoka preklasyczna, "okres wczesny", 720 przed n.e. ± 90/

Prace będące fragmentem studiów nad fenomenami przedkolumbijskiego osadnictwa Andów, ograniczyły się do eksploracji małych, nieprzebadanych w 1975 roku odcinków w obrębie trzech arów na szczycie wysokości około 4225-4245 m n.p.m. położonym na wododziale kontynentalnym.

Odsłonięto zarys tzw. domu 2 /"quasi domm"/, stwierdzając tu - prawdopodobnie jak w 1975 r. tylko jedną warstwę kamieni "fundamentowych" oraz odpreparowano skałę w sąsiedztwie śladów pracowni kamieniarskiej /"szlifierni"/ nie natrafiając na dalsze bezsporne jej partie. Skąpe znaleziska w postaci drobnych zabytków kamiennych i fragmentów cienkościennej ceramiki /czarek ze żłobkami pod krawędzią/ nie odbiegają typologicznie od materiału z lat ubiegłych. Godne uwagi są jedynie węgielki ze spalonych gałęzi wierzby /Salix sp., oznacz. H. Bosshard i I. Brazier/, znalezione w obrębie tzw. domu 2. Dowodzą one, że mieszkańcy osiedla musieli transportować drewno z dolin, oddalonych od kilku do kilkunastu kilometrów, ponieważ w strefie Puna brak innej roślinności poza trawistą.

Stanowisko na Cerro Pelón, zbliżone kształtem do małopolskich grodzisk typu II, reprezentuje nieznaną dotąd kulturę okresu wczesnego, ograniczoną przypuszczalnie do niewielkiego obszaru w Andach Środkowych. Jej zabytkami przewodnimi są przede wszystkim okazy ceramiki "typu Cerro Pelón", nie mające odpowiedników w klasycznej kulturze Chavin i należące do najstarszych w Peru, potwierdza to świeżo uzyskana data radiowęglowa. Być może, że swoiste rysy posiada też inwentarz zabytków kamiennych. Wymaga on szczegółowego opracowania i porównania z podobną kategorią zabytków kultury Chavin, Kotosh, Pacopampa i in.

Odkrywki badawcze zostały zasypane. Nie przewiduje się dalszych stacjonarnych wykopaliisk. Znaleziska złożono w Museo de Sitio "Chavimochic" w Cartavio pod Trujillo.

CERRO AGUJEREDO

Polskie Badania Archeologiczne
Museo de Sitio "Chavimochic"
Instituto Nacional de Cultura
w Trujillo

Badania prowadził prof. dr Andrzej Żak. Pierwszy sezon badań. Ślady osiedla, zapewne obronnego, z epoki klasycznej, w. IV-V.

Stanowisko leży nad górnym biegiem rzeki Virú, na rozległym, trójczłonowym wzniesieniu z kulminacją 3636 m. Jego elementy nieruchome - mury obronne, zabudowania mieszkalne itp. - uległy całkowitemu zniszczeniu skutkiem intensywnej gospodarki człowieka, która wprowadziła na te wyniosłości, najwyższe w okolicy, nie tylko pastwiska, ale i pola orne.

Z powierzchni i z odkrywki badawczej na szczycie wzniesienia /rejon I/ zebrano sporo rozmaitych zabytków, m.in. szpilę brązową lub miedzianą/ z główką rozklepaną w kształcie łukowatego ostrza, liczne fragmenty ceramiki /ułamki naczyń z otworkiem, okazy malowane farbą czerwoną i białą, przęślik, tarczki itp./, male pseudotoporki